

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega, jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10—K pol leta . . . 5— " četrt leta . . . 250 " posamezne številke po 20 h.

Za ožnanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " dvakrat . . . 12 " " " trikrat . . . 10 " za nadaljnja uvrščanja od peti-vrste po 8 h. Ožnanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, poslanja, razpise služb e plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vabilo

k seji upravnega odbora Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev

ki bo

dne 29. decembra 1913 ob 2. popoldne v načelstveni sobi »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani, Francišanska ulica 6.

DNEVNI RED:

1. Predsednik otvori sejo.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Poročilo o Zavezinih listih, in sicer: a) o Učiteljskem Tovarišu; b) o Potopniku; c) o Zvončku.
4. Blagajnikovo poročilo.
5. »Zaveza« in »Sežansko učiteljsko društvo«. Poročevalec predsednik L. Jelenec.
6. »Zaveza« in »Družba sv. Mohorja«. Poročevalec tajnik Vilibald Rus.
7. Preosnova »Ročnega zapisnika«. Poročevalec predsednik L. Jelenec.
8. Določitev časa in kraja prihodnje XXVI. glavne skupščine Zaveze.
9. Slučajnosti.

Vodstvo Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Preds.: L. JELENC. Tajn.: VIL. RUS.

Dvojezičnost škoduje individualnosti naroda.

Na Slovenskem se je udomačila ne-lepa razvada, da se po šolah — zlasti na Štajerskem — izdajajo dvojezična šolska naznanila, dvojezične odpustnice in odhodnice. Šolski imeniki in razrednice so pogosto dvojezično tiskane, a šolska vodstva predlagajo samonemške vprašalne pole A, imajo dvojezične pečate in samonemški definitivni šolski in učni red. Vse to izgleda, kot da nismo Slovenci, temveč neki nemški Slovenci, in da naš jezik ne more hoditi po lastnih nogah, temveč da mora šepati po nemških bergljah.

C. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaju, 1. Schwarzenbergstrasse 5, ima v državni tiskarni v zalogi tudi samoslovenska šolska naznanila, samoslovenske odpustnice, odhodnice, samoslovenske vprašalne pole A, katerih se že precej šol po Štajerskem poslužuje, in samoslovensko knjižico »Definitivni šolski in učni red«.

Vse te tiskovine se dobe v imenovani c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju na podlagi slovenskih dopisov poštnine prosto tudi odpošiljanje denarja tja je poštne ne prosto, če se napiše na nakaznico na prostor za znamke: »Za državo zbiran denar, službeno poštne prosto« in se pritisne zraven šolski pečat. Naročati pa smejo te stvari samo uradi t. j. šolska vodstva, krajni šolski sveti itd.

Vsak šolski vodja blagovoli torej za to skrbeti, da se po šolah ne bo pačila individualnost slovenskega naroda z dvojezičnostjo. V smislu določb člena XIX. držav. osnovnega zakona z dne 21. decembra leta 1867. sme namreč vsak narod svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti, torej sme to storiti v svojem delokrogu vsak učitelj in vsak šolski vodja. S tem dosežemo, da bodo morali pri c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju namestiti tudi več Slovencev. Naj se izda načelo, da naj naše tiskarne zalagajo samoslovenske tiskovine.* Naj se našim znanjem ne daje povoda, kazati na nas s prstom, da nismo znali uporabiti državnega osnovnega zakona in da nismo znali uveljaviti svoje ravnopravnosti.

Jubilej slovenskega šolstva v Trstu.

Trst, 15. decembra 1913.

Z veliko žrtvijo si vzdržuje slovenski narod svoje narodno obmejno šolstvo. Nemški naval nam na severu vedno bolj krha našo narodno obmejno črto; pač pa

* To dela »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Poslužujmo se domačega zaveda! Uredn.

so uspehi na jugu tem radostnejši, in naše narodno šolstvo tu tako napreduje, da ga komaj in komaj dohajajo doneski slovenskega naroda, ki se doprinašajo na žrtvenik Ciril-Metodovi Družbi.

S skromnimi nadami je Družba sv. Cirila in Metoda pred 25. leti započela in otvorila v sredini italijanskega Trsta svojo prvo slovensko šolo. Vsi vprek so tajili tedaj potrebo te šole; danes jih imamo že štiri in če bi jih imeli šest, bi bile prenapolnjene; ako pa vsi »zavednejši« Slovenci vzamejo svoje otroke iz državnih nemških šol, tedaj bi nam jih bilo potreba vsaj osem.

In zakaj napredujemo? Bodimo odkriti in priznamo: Zato, ker je šola v rokah naroda; v onem momentu, ko jo izgubi narod, bo nastopila narodna otupelost vsaj pri Sv. Jakobu, ker najsi jo dobi v roke magistrat, jako skrbeli za to Italijani; najsi jo dobi v roke država, bodo za to skrbeli Nemci z Italijani, da zatro narodni življenjski slovenski pri korenini, pri mladini. Slovenska šola postane urad in nič več, narodno obmejno učiteljstvo pa je — narodniki!

V nedeljo, 14. t. m., je družbino učiteljstvo na slovesen način praznovalo 25letni jubilej slovenskega (Družbinega) šolstva v Trstu.

V okrašenih telovadnici narodnega hrama — družbinih šol — pri Sv. Jakobu je priredilo na novem odru spevoigro »Blagovestnikoma«. Spevoigro je v ta namen spesnila ga. Mila Prunkova-Utva in uglašil jo je družbin učitelj, tovariš Emil Adamič.

Deklamator pojasni občinstvu pomen narodnega praznika. Zastopniki slovenskih narodov so zbrani v narodnih nošah krog Cirila in Metoda, ki sta prišla med slovenske narode, da prisostvujeta njih proslavi. Blagovestnika v primernih besedah pozdravita slovenske narode, a deklamator jima pojasni, da so to le Slovani, »katere pod zaščito svoje vzel ponosni je dvoglavi orel«. Poljski plemič stopi pred Cirila in Metoda in pripoveduje žalostno zgodovino svojega naroda: »Poljana širna je s krvjo oblita, prokletstvo. Kajna polni

vzduh; edinstva ni — zaman junakov za slogo je potekla kri!« — Poljaki zapoje venec svojih narodnih pesmi.

Čeh stopi kot Sokol nato v ospredje. Svojem narodu; pridružuje se mu Čehinja, ki opisuje lepoto in bogastvo češke zemlje: »Ni le »Sokol« Čehi i slavec, ki s pesmijo obleta svet.« Čehi in Čehinje zapoje venec čeških narodnih pesmi...

Hrvat nastopi: »Vesela ni, ko Čehov pesem naša« — vsa žalostna je in krvava, otožna ti postane blaga duša in s togo v srcu jo posluša... od davnih dob in vse do dni današnjih, sovrag se z nami poigrava; svetinje, ki jih narod zvesto čuje, s krutim srcem on jih uničuje... »a nam junaška dela slavnih dedov umrla niso še v spominu, za doto svojo v oporoki zapušča jih še oče sinu...« Hrvatica: »O čuj, kaj guslar pripoveda: o domovini potepanti, povest o kraljeviču Marku, kje so junaci pokopani...« Začuje se glas tamburice, ki prihaja vedno bliže. Hrvati zapoje venec svojih pesmi, čuje se pesem »o lepi domovini«, tožne glase guslarja, ki poje solo, pesem o junaku Janku in o Hrvatski, ki ni in ne bo propadla.

Slovenec in Slovenka nastopita. Kot poslednja opišeta tudi ona domovino in skromni del njene zgodovine. A kar ni mogla razodeti beseda, to je oznanila milina slovenske narodne pesmi.

Ciril in Metod govorita bodrilne besede slovenskim narodom; deklamator se jima zahvali za posej v tem slovesnem trenutku. Zastor pade!

Predenji stopi nov deklamator, ki deklamira Simon Gregorčičevo pesem »Blagovestnikoma«. V sredi se zastor zopet odpre in prikaže se živa slika: Ciril in Metod stojita na vzvišenem prostoru in blagoslovljata slovenske narode, ki kleče pred njima v narodnih nošah, v rokah noseč grbe avstr. slovenskih kronovin in narodnih zastav.

Ob deseti uri dopoldne je otvorila slovesnost Slovenka v kranjski narodni noši, deklamirajoča prolog, ki ga je zložil v

sredstev pri dosegu svojega namena.

Štipko je na denunciacije odgovoril s tožbo. Pričela se je dolgotrajna pravda. Kurat je nastopil dokaz resnice. Dal je za priče skoro vse vaščane treh vasi, češ, bodo že mogoče kaj vedeli. Vršilo se je v Postojni več razprav; ena je trajala zaporedoma dva dni. Naposled je bil kurat v Ljubljani obsojen in plačati je moral občutne stroške.

Svojeega nasprotnika je potolažil Jelenec v »Sl. Narodu« z besedami: »Ker je gospod kurat v merodajnih krogih čislán kot agitator in zdaj tudi sodno obsojen, mu je pri razmerah v naši škofiji zagotovljena dobra fara.«

Dasi je bil kurat obsojen, in je učitelj dokazal, da je nedolžen, je vendar gosposka po stari navadi rekla, da mora učitelj proč. Ponujali so mu različne kraje, tudi boljše od Trnja, toda Štipko ni hotel zapustiti ljubega mu kraja.

Naposled je bil vkljub vsemu prizadevanju učiteljskih prijateljev v deželnem šolskem svetu službeno prestavljen v Božakovo pri Metliki, torej na najoddaljenejši konec kranjske dežele. Ker proti službeni prestavi ni imel nobene pritožbe, se je zoperstavil prestavi, češ, da nima za selitev denarja. Hitro so mu nakazali 120 goldinarjev, samo da bi ta rogovilež prejel odšel iz postojnskega okraja. Potem je opazil, da je Božakovo v IV. plačilnem razredu, dočim je bilo Trnje v III. Seveda se je zopet z veseljem pritožil, češ, da

LISTEK.

† Štipko Jelenec.

Življenjepisna črtica.

(Dalje.)

Učitelj.

In kar učiš in kar gojiš z vztrajnostjo, najlepše vedno sam vršiš s krepko značajnostjo. Gregorčič.

Na Lozicah je torej nastopil Štipko trnjevo pot kranjskega učitelja. Takrat pač še ni vedel, kako težavno breme si je naložil. Mlad in čil ter poln idealov in z mladeniškim navdušenjem se je poprijel tega poklica. Z letno plačo 300 gld., ki so mu jo pa kmalu še znižali, je pričel svojo bliščečo in veliko obetajčo kariero. Bil je še samec, zato si je tudi lepo uredil svoje gospodinjstvo in je del svojega prostega časa posvečal tudi kuharski umetnosti. Ker je imel jako pičle dohodke, ni čuda, da se ni povzpел čez krompir v oblicah, čez plebejski fižol in enake produkte kuharske skrivnosti. Na Lozicah se je tudi seznanil s poznejšo svojo ženo, s 15letno deklico Matildo Planinčevo, ki je živela pri svoji sestri in je bila doma iz takrat dobro znane Planinčeve gostilnice »Na Beli« v Vipavi. V tem času je tudi dobil iz

Železnikov žalostno sporočilo, da je bila njegova domačija na družbi prodana. Povabil je torej svojo mater, s katero se je bil že spravil, naj mu pride gospodinjit na Lozice.

Leta 1881. se je pokazalo, da je preveč pomožnih učiteljev in so jih nekaj odpustili iz službe. Po Globočnikovi zaslugi Jelenec ni bil odpuščen, marveč le prestavljen na Vrbovo pri Ilirski Bistrici, kjer pa je služil le pol leta.

Kakor je bilo prej učiteljev preveč, tako je bilo zdaj naenkrat šol preveč. Šola v Vrbovem se je imela preustrojit v ekskurendno šolo; za njeno vodstvo je bil dekretiran tovariš Franc Zaman iz Zemuna, ki je sedaj nadučitelj v Hrenovicah.

Jelenec je bil prestavljen na Ubelsko pri Razdrtem. Tu se je začel pripravljati za usposobljenostni izpit, ki ga je o Veliki noči leta 1883. tudi naredil. V maju l. 1883. se je potem tudi oženil s prej omenjeno Matildo Planinčevo iz St. Vida. Na Ubelskem je bil dve leti. Udomačiti pa se tam ni mogel, niti ljudje niti kraj mu niso ugajali. Zato je bil prav vesel, da je bila njegova prošnja za podelitev službe v Trnjo pri St. Petru uslišana.

Službo v Trnju je nastopil 28. oktobra 1883. Takrat se je osnovalo Učiteljsko društvo za postojnski okraj; on je bil odbornik, oziroma podpredsednik. Ko je odšel Jakob Dimnik iz Postojne, je bil Štipko izvoljen za njegovega naslednika v okrajnem šolskem svetu, kjer je s pokojnim de-

želnim poslanecem Hinkom Kavčičem in nadučiteljem Martinom Zarnikom iz Trnovega jako uspešno branil učiteljstvo, ki je bilo tedaj preganjano od vlade zaradi narodnosti ravno tako, kakor je dandanes zaradi naprednosti od klerikalcev. Zgodilo se je, da je prišel tedaj kdo v preiskavo, ker je pel »Hej Slovani!«

Nekega dne, ko je bila razpisana seja okrajnega šolskega sveta, se je kraška burja nad Poljsko takorekoma in nagromadila take zamete, da je bila železniška zveza med St. Petrom in Postojno popolnoma pretrgana. Na vzporedni seji je bilo več disciplinarnih zadev. Izostati ni smel, ker se je bal, da bo seja brez njega sklepčna, da pa bo manjkal njegov glas v prilog preganjanih učiteljev. Iskal je torej po Trnju voza, pa nihče se ni hotel podati v burjo in metež. Štipko pa se ni dolgo premišljal, obul je škornje in udaril peš proti Postojni. Gazil je zamete, kjer pa je burja razkladala svojo moč, se je plazil po vseh štirih. Prišel je pravočasno v Postojno; toda seja se vseeno ni vršila, ker ni bilo razen njega nobenega zunanje-ga člana.

Ko je služboval v Trnju, je obiskoval tudi tritedenski kmetijski tečaj na Slapu pri Vipavi.

Po nekkih občinskih volitvah ga je takratni trnski kurat Peter Bohinjec na šolski oblasti denunciral zaradi volilne agitacije. Kurat je bil prvi novostrujar v Trnju in kot tak se ni ustrašil nobenih

ta namen tov. E. Gangl. Nato je imel slavnostni govor prvomestnik Ciril Metodove družbe, g. A. Senekovič. In nato je bila proizvajala spevoigra pod vodstvom družbinega učitelja tov. K. Mahkote. Spremljevanje je bilo v rokah orkestra, ki je sestajal iz družbinih učiteljev in učiteljic; igro so pa proizvajale učenke in učenci dekliške in deške šole pri Sv. Jakobu.

Prostovoljni doneski so namenjeni za šolski oder, ki se lahko meri z večjimi diletantskimi odri. Spevoigra se ponovi v soboto v »Narodnem domu« in pozneje pri Sv. Jakobu za širše občinstvo v narodne namene.

Dve novi telovadni knjigi.

Telovadno slovstvo je pri nas še v povojih, to velja v enaki meri glede šolske in društvene telovadbe. V tem oziru nas prekašajo vsi slovanski narodi in seveda tudi neslovanski. Izmed Slovanov zavzemajo prvo mesto Čehi, in umevno je, da se torej Slovenci naslanjamo v prvi vrsti nanje. V zadnjem času pa tudi na tem polju napredujemo. Priznanje zasluži v tem oziru slovensko Sokolstvo, ki se s hvalevredno vneto trudi, da izpopolni ta del naše literature. Žal, da ne najde pri tem primerne podpore od poklicane strani, pač pa se mu celo stavijo zapreke in se ga zatira. Iz Sokolstva sta izšli pravkar zopet dve dobri telovadni knjižici, ki ne bosta služili samo njemu samemu, ampak prav tako ali pa znatno bolj šoli. To so dr. Pivkove: Telovadne igre in E. Sajovičeva: Učenci in učenke. Obe obdelavata snov, ki spada tudi v ljudsko in srednjo šolo. Zato ne bosta razveselili samo Sokolov, temveč tudi šolnike, ki se zanimajo za telesno vzgojo šolske mladine.

Dr. Ljudevit Pivko: Telovadne igre.

Drugi del. Lučalne igre z majhno žogo. Cena vez. K 1.10, nevez. 80 h. Maribor 1913. Založil »Mariborski Sokol«. Tisk Zvezne tiskarne v Celju.

Knjižica je nadaljevanje l. 1911. izdane prvega zvezka, ki obsega 58 tekalnih, borilnih in metalnih iger. V drugem zvezku je zbral g. pisatelj lučalne igre z majhno žogo. Takih iger je opisanih 40, pri večini je navedenih več načinov igranja, tako da obsega knjižica v resnici mnogo več iger. Igre so uvrščene v sistematičnem redu, stopnjevale od lažje do težje. Popis posameznih iger je prav dober. Pri vsaki igri je navedeno najnižje in najvišje število igralcev, natančno je opisana razvrstitev igralcev in jasno raztolmačen potek igre. Poleg tega so pridjani večini iger (26) načrti, ki dobro pojasnjujejo uvrstitev igralcev in splošno razumevanje igre. Tudi inače je mnogo, pri nekaterih igrah po dve ali tri, pri drugih celo po štiri, pet ali šest. Kot tako bi pridjali k 8. igri še naslednje: Žoga se podaja v bočni vrsti v predklonu v razkoračni stoji med nogami nazaj. Terminologija je dobro pogodena, naslanja se na sorodne slovenske izraze. Po večini so vzete tudi igre slovanskih zbirk, tako iz čeških, poljskih, ruskih in hrvaških, pa tudi iz nemških jih je nekaj. Sicer so pa navedeni vsi viri v knjižici.

Uvod popisuje zgodovinski razvoj iger z žogo od starih Egipčanov do najnovejše dobe. Omenja tudi vzgojno vrednost iger z žogo in daje potrebna navodila za pravilno vodstvo mladinskih iger. S tem uvodom je pridobila knjižica mnogo na vrednosti. Že pri oceni prvega dela

na slabše mesto ne gre. Pritožba pa je bila tudi takoj rešena in mu je bila podeljena osebna doklada, da ni bil na slabšem. Zdar ni mogel več nasprotovati, začel se je pripravljati na odhod. V tolažbo mu je bilo le, da bo z vso družino na deželne stroške prepotoval vso Kranjsko. Klerikali so bili seveda jako veseli, ko so zvedeli, da njihov najnevarnejši nasprotnik odhaja. V slovo so zapisali v »Slovenca« z dne 8. januarja 1896: »Na Pivki so liberalci poparjeni, ker izgube načelnika svojega štaba, učitelja Jelenca, ki je bil neumorno delaven agitator za svojo stranko.«

Štipko pa se je poslovil od njih z »Odprtim pismom« v »Sl. Narodu«, ki se začne z besedami: »Bog ve, kedaj vendar bodo že sili moji nasprotniki. Do kosti so me že obrali, a čutilo, da še nisem poginil.« Končal pa je: »Dovolj, le uganjajte burke, ki se najbolj vam spodobijo, bo že prišel čas spoznanja. Lapidabant Stephanum invocant et dicentem: »Domine, ne statuas illis hoc peccatum!«

V juniju leta 1896. so mu priredili prijatelji v St. Petru poslovilen večer, na katerem se je zbrala vsa napredna Pivka, da vzame od svojega bojevnika slovo. V spomin so mu izročili ob tej priliki zlato uro. Štipko se jim je zahvalil v »Narodu« s sledečo »Zahvalo«: Najtopleje se zahvaljujem onim gospodom Pivške, Košan-

smo opozarjali, da bi bilo potrebno in koristno izpregovoriti v knjiži tudi o pomenu, ki ga imajo igre kot vzgojno in zdravstveno sredstvo. (Učit. Tov. l. 1912. št. 5.) Uvodu sledi popis majhne žoge in navodilo, kako si jo pripraviti sam. Za tem sledita odstavka o lučanju in prijetanju žoge. Tudi ta dva odstavka sta sestavljena natančno, kar se v marsikateri tuji knjiži omenja le površno. Isto velja tudi o vajah v žoganju ali takomenovanih šolah, ki služijo kot predvaje k opisanim igram. Tu je v kratkih besedah nakopičenega toliko gradiva, da bo malim učencem in učenkam zadostovalo skoraj za dve leti. Čim večkrat bodo učenci predelali te »šole«, tem bolje bodo igrali igre. Zakaj igra je zanimiva šele tedaj, pa bodi za igralca ali za gledalca, kadar se igra hitro in živahno. Kadar pojenja živahnost v igri, poneha tudi zanimanje za igro, in igralci se dolgočasijo. Posebno velja to o igrah z žogo. Ako se nahaja žoga med igro izvečine na tleh, namesto v rokah igralcev, tedaj se ti zanimajo bolj za svojo okolico nego za igro in se pri tem dolgočasijo. Zato morajo biti igralci v prvi vrsti mojstri v lučanju in prijetanju, potem bo vsaka igra zanje zabavna. Najboljše priprave za to so pa omenjene »šole«. Priporočamo vsem voditeljem iger, da dobro predelajo »šole«, preden prične s praviimi igrami.

V splošnem je knjižica vse hvale vredna in jo toplo priporočamo vsem, ki se hočejo seznaniti s to panogo. Telesne vzgoje. Po našem mnenju prekaša drugi del v marsičem prvega in ima poleg drugih vrtilin tudi to, da nima tiskovnih napak. Želim le, da bi g. pisatelj delo nadaljeval in izdal še tretji del: Igre z veliko žogo, da bo delo popolno.

Učenci in učenke.

I. del. Priredil E. Sajovic. Cena 1.80 K, s pošto 2 K. Kranj 1913. Lastnik in založnik: Vaditeljski zbor Sokola v Kranju. Tisk tiskarne »Sava« v Kranju.

Vaditeljski zbor Sokola v Kranju si je nadel hvalevredno nalogo izdajati Vadiateljsko knjižico, od katere prvi zvezek je naslovna knjižica. Prirejena je po »Cvičebni priloga Vestniku Sokolskeho«, rok 1910. in vsebuje telovadno snov za učence in učenke od 3. do 8. šolskega leta, torej v starosti od 8. do 14. leta, izvemši redovne vaje. Vsa snov je razdeljena na 12 ur, kar je pa bolj teoretičnega pomena, ker v resnici zadostuje zbrano gradivo gotovo za več telovadnih ur. Česar seveda ne štejemo knjiži v kvar. Učenci in učenke so razdeljeni po starosti na tri stopnje. K prvi stopnji spadajo učenci in učenke 3. in 4. šol. leta, k drugi stopnji 5. in 6. šol. l. in tretji stopnji 7. in 8. šol. l. Vaje so navedene starosti primerne in prehajajo sistematično od lažje do težje. Na prvi stopnji so vaje večinoma za oba spola iste, na drugi in tretji stopnji pa so na nekaterih orodjih že ločene za dečke in deklice. V 12tih urah pridejo na vrsto vsa telovadna orodja, in sicer: bradlja 6krat, konj na šir in drog 5krat, krogi in raznoterosti 4krat, konj vzdolž 2krat, po enkrat pa koza, vodrayne, poševne in navpične lestve, plezalni drogovi in vrvi, kolebnica, gred in skupine. Vrhutega pa pridejo na vsako uro izmenoma še proste vaje, vaje s palicami in kiji. Med raznoterosti so uvrščene tudi tri igre. Vaje so opisane večinoma razumljivo, nekatere so razložene natančneje pod črto, ne škodilo bi, če bi jih bilo pojasnjenih še več na ta način, posebno ker se poslužuje pisatelj nekaj novih ter-

ske in Trnovo-Bistriške doline, kateri so me razveselili z lepim darom. Mnogo sem imel veselih pa tudi bridkih ur na Pivki — a zlate še ne, zato vam srčna hvala zanj!

Preselili se je na Božakovo. Že pred njim je prišla tja vest, da je brezverec in pristaš Antikrista. Toda ljudje so se kmalu prepričali, da ni tako hudo.

Daleč od sveta je ta kraj tih, ljudje krotki in mirni, politika jim je bila takrat še neznana. Nemirni in bojem privlačni Štipko se v tej samotni ni dobro počutil. Rad je primerjal svoje Božakovo s Hudčevimi otoki, na katere je bil v istem času izgnan znani Dreyfuss. Javno delovanje je čisto opustil in živel samo za šolo. Zato tudi ni dobival nič »Verweisov«, ampak samo pohvalna pisma. V šoli je žele krasne uspehe in vrt je vzorno obdeloval. Vaščani so ga imeli jako radi in še sedaj so polni hvale o njem. V tem času so mu dovažali otroci. Eden, sinček, mu je tu umrl. Najstarejšega sina je bil dal v gimnazijo. Začela se je zanj nova skrb: denarna mizerija, ki je zvesta spremljevalka kranjskega učitelja. Tudi zato, da bi otroke laže študiral, si je želel bliže kam k železnici.

Že leta 1899. mu je bil podeljen Dvor pri Letemberku. (Dolge.)

minov. Tudi tiskovnih pogreškov je nekaj, kar bo marsikoga motilo, tako n. pr. na strani 20., 7. vaja, se mora glasiti: Napor v obesi v d. podkolenu zunaj, ne nazaj, na strani 37. se mora pričeti 5. in 7. vaja: vsed, ne sesed in še več drugih. V kazalu so izpuščene raznoterosti na strani 100. Gred, do sedaj rabljeni naziv, imenuje pisatelj kladina, kar se nam ne zdi primerno izpreminjati, tudi za plezalne palice se nam zdi primernejši izraz plezalni drogovi. Stavek: učenci stoje v tristopih za sabo, ni dobro razumljivo. Pa to so malenkosti.

Knjižica bo predvsem izborna služila sokolskim vaditeljem, ker jim ne podava samo telovadnega gradiva, ampak jih istočasno navaja k pravilnemu metodičnemu postopanju pri telovadbi, kar je posebno važno pri majhnih telovadcih in telovadkah. Zato bi ne smelo biti sokolskega vaditelja, ki bi ne imel te knjižice. Pa tudi učiteljem in učiteljicam, ki poučujejo telovadbo, bo mnogo koristila, ker je ravno izbira vaj za to starost telovadcev najtežavnejša. Uspešno jo bodo uporabljali tudi na šolah, ki nimajo telovadnic, zakaj proste vaje, vaje s palicami, kolebnica, raznoterosti in skupine se lahko vadijo tudi na prostem brez orodja ali v večjih učnih sobah. Želeli bi bilo, da bi knjižico nabavili vsaj vsaka šola za učiteljsko knjižnico. Vadiateljskemu zboru Sokola v Kranju in njega načelniku pa pogum za nadaljno delo!

Bajželj.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za kozjanski okraj je imelo dne 19. novembra zborovanje v Kozjem s sledečim vzporedom:

I. Tov. predsednik pozdravi došle ude, poudarja ponovno pomen organizacije in bodri, naj se je oklepamo, zakaj v slogi je moč. Posebno pa pozdravlja predsednik goste: gospo Knafličevo, gđc. Arzenškovo in g. jurista Bračiča ter otvori zborovanje.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prebere in odobri.

II. Dopisi: 1. Zveza poroča, da je imel »Lehrerbund« dne 3. novembra sejo, na kateri so se presojali predlogi o razdelitvi draginjske doklade 1.200.000 K.

2. Zveza narodnih društev vpraša, če hočejo ali nameravajo člani našega društva uprizoriti kako narodno prireditev in opozarja, da so govorniki na razpolago.

3. Tov. Pulklo izreka društvu zahvalo za diplomu častnega članstva, tov. predsednik pa zahvali tov. Umajnerja za umetniško in brezplačno izvršitev.

III. Nato poroča delegata tov. Ulčar in Lovše o skupščini Zaveze.

IV. Temu sledi predavanje tov. R. Knafliča o njegovi pravni zadevi na upravnem sodišču glede nezakonite premestitve.

V. Sprejme se predlog, naj se rabi slovensko krstno in krajevno ime tudi v nemških nalogah, in predlog o ravnopravnosti slovenskega jezika v zmislu § 19. državnega osn. zakona.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj je na svojem zborovanju dne 4. decembra t. l. sklenilo, izreči svojo najtoplejšo zahvalo vsem korporacijam in osebam, ki so učitelstvu dosegle draginjsko doklado za leto 1914. Posebno pa se društvu zahvaljuje gospodu deželnemu glavarju Edmundu grofu Attemsnu in vsem p. n. udom visokega štajerskega deželnega odbora, vsem slovenskim in nemškim deželnim poslancem, ki so si pridobili zaslug za delazmožnost štajerskega deželnega odbora in tem potom pripomogli do draginjske doklade, vodstvu štajerskega Lehrerbunda in vsem njegovim slovenskim in nemškim odbornikom, za možato in smotreno pospešitev in dosego draginjske doklade. Obenem pa prosimo vse imenovane korporacije in osebe še nadaljnje delovanje v blagor učitelstva, dokler ne pridemo do končne regulacije svojih plač.

Dalmacija.

Savez dalmat. uč. društava u Spljetu počel je sa 15. janara 1914 izdavat i svakog mjeseca svoj staleški organ »Glasnik«, koji se ne će ni sada, a ni unapred baviti nikakovom stranačkom politikom, a ni makoju zastupati, već će se ograničiti na: budjenje staleške svijesti; nastojanje oko sveopće i jedinstvene učiteljske organizacije; iznašat će u dolikujućoj formi i bijede od kojih trpi učiteljstvo; nastojat će svim mogućim dopuštenim sredstvima, da ostrani zaprieke, koje se budu podizale na skoje strane proti razvoju učiteljstva; tražit će, da čimprvo budu konačno uređeni pravni odnošaji učiteljstva, njihovih sirota i udovica; iznašat će rad Saveza i u njemu udruženih kotarskih učit. društava i najzad će donasati vijesti o učiteljstvu uopće itd. Članovi kot. učit. društava, koji svoj doprinos redovito upla-

ćuju Savezu, primat će list besplatno. Godišnjo je pretplata za: neučlanjeno učiteljstvo 6 K; za učit. priprav. (ice) 2 K; za ostale 3 K, a za inozemstvo 4 K. Vlasnik: Savez dal. učit. društava. — Izdavač i odgovorni urednik Ivan Ujevič, učitelj. — Pisma, članci i sve što spada na list, nek se šalje Savezu dal. učiteljskih društava u Spljetu, Plinarska ulica.

Književnost in umetnost.

Socialna Matica v Gorici naznanja vsem članom in poverjenikom, da se je zaradi tiskarske stavke razpošiljanje letošnje naklade knjig nekoliko zakasnilo. Knjige so že vse dotiskane, manjka še samo pri eni vezavi; v par dneh bo dovršeno tudi to, na kar dobe poverjeniki knjige, da jih porazdele med svoje člane. Tem potom prosimo vse naše gg. poverjenike, da nam člane, ki so jih morda v zadnjem času dobili, pa jih ne še prijavili, takoj sporoče, da moremo vsakemu poverjeniku poslati primerno število knjig in da se izognemo naknadnemu pošiljanju. — Ker smo v zadnjem času dobili več vprašanj, ali je še mogoče pristopiti k Socialni Matici in dobiti letošnje knjige, sporočamo tem potom vsem, ki se za društvo zanimajo, da je mogoče dobiti letošnje knjige še do konca leta 1913. Vsem članom, ki pristopijo do konca leta 1913, bomo poslali tudi letošnje izdanje. Kdor želi, da se mu dološje knjige neposredno na njegov naslov, naj vpošlje poleg članarine še za poštino 30 h. Članarina znaša 5 K letno, za dijake in učitelje 3 K letno, za pravne osebe dvojni znesek. Člane, ki nam članarine še niso plačali, prosimo, da to nemudoma store. Člani, ki so izpremenili svoje bivališče, naj to takoj sporoče društvu.

Socialni Matici je pristopil kot ustanovnik gospod dr. Karel Hvala, odvetnik v Novem mestu. Iskrena hvala! Živeli nasledniki!

Kranjske vesti.

— **Iz Tržiča** nam pišejo: V proslavo 65letnice vladanja našega cesarja in 25letnice sedanjega šolskega posloplja je bil na šoli v Tržiču dne 7. decembra slavnostni roditeljski sestanek. Po uvodnem govoru nadučitelja Andreja Skulja so nastopali učenci v raznih vlogah na šolskem odru. Staršem in zbranemu občinstvu, ki ga je bilo nad 300, tako da je bila velika soba nabito polna, je najbolj ugažala selska slika »Na senošetih«. S petjem prepletene prizore je nadkrilil Pikin Jože s svojim izbornim igranjem in originalno masko. »Sirota« je mnogim izvalila solze v oči. Kaj poučen in primeren je bil četvergovor »Ali vino, ali vodo?« Seveda ne smemo pozabiti »Ribničana« s suho robo. Prav posebno lepo so zapeli »Venček narodnih pesmi«, trud uč. Adele Pogorelčeve. Mali »Punčki« sta bili tako naravnj, da smo mislili, da sta se zares skregali. Seveda ju je pomiril bratec Joško. Vsa čast uđ. Josipini Simončičevi, da znajo njeni malčki tako dobro nastopati. — Vse slavje je zaključila krasna živa slika »Mladina se klanja ob 65letnici vladanja svojemu dobremu cesarju«. — Ker mnogo ljudstva pri prvi prireditvi ni dobilo prostora, se je na splošno željo ponovila 14. decembra. Prireditev je posetil predsednik okr. šol. sveta, g. župnik Fr. Vidmar, kakor tudi kr. šol. nadzornik g. Fr. Prijatelj, ki je obenem pogostil vseh 73 sodelujočih otrok. Med mnogimi smo opazili nekdanjega šol. voditelja Franceta Skulja in učiteljstvo iz bližnje okolice.

— **Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta** bo imelo svoj letošnji občni zbor v ponedeljek dne 29. grudnia t. l. ob 9. uri dopoldne v Narodnem domu, pritičje desno, z običajnim dnevnim redom. K temu zborovanju najljubneje vabi odbor.

— **Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani** ima svoj redni letošnji občni zbor v ponedeljek dne 29. grudnia t. l. ob 10. uri dopoldne v Narodnem domu, pritičje desno, z navadnim dnevnim redom. K obilni udeležbi ljubudno vabi vse cenjene člane odbora.

— **Franc Novak**, učitelj Glasbene Matice v Kranju, je ta mesec napravil v Pragi izpit v violini, petju, harmoniji, godbeni zgodovini, godbeni formi, pedagogiki in didaktiki ter je sedaj upravičen poučevati na vseh srednjih in visokih šolah.

— **Iz ljudskošolske službe**. C. kr. okr. glavarstvo Ljubljana (okolica) je namesto obolelega učitelja Viktorja Lapajnarja imenovalo dosedanjo suplentinjo na Dobrovi Kristino Rogarjevo za suplentinjo v Notranji Gorici. Namesto obolele učiteljice Karoline Gamsove je imenovana za suplentinjo v Srednji vasi v Bohinju Margareta Lillegova; za provizorično učiteljico v Šmartnem pri Kranju je imenovana Palmira Fajdigova in za provizorično učiteljico v Kranju suplentinja Albina Bradaškova. Za provizorično učite-